

סרטים

סוד המחתרת

מרי אוקטובר (גת, תלאביב; צרפת) הוא שמו של בית מסחר לאופנה, שהיה גם שמה המחתרתי של בעלת העסק (דניאל דרייה) בתקופת מלחמת העולם השנייה. יום אחד נקלע לעסק לקוח גרמני, המתגלה כי קצין מודיעין גרמני מצליח לרוסם. הוא מגלה באוני בעלת-העסק כי בשעתו הוסגר תא המחתרת שלה, והעומד בראשו נהרג, בי עקבות הלשנה של אחד מחברי התא. מרי אוקטובר מכנסת בביתה את כל חברי התא, 11 במספר, 15 שנים מאז אותו מאורע. כל אחד מהם הוא אורח מכובד, כומר, רופא, תעשיין, בעל-דפוס או קצב. חברי המחתרת לשעבר מנסים לגלות מי הוא שהסגיר אותם לנאצים.

השתקנים לא ירעו. כל עילת הסרט מתחשת בתדר אחד, בו נמצאים האחד עשר. כדי לשמור על המתח במגבלה זו דרוש תסריט גאוני או בימוי מבריק. במקרה זה יש לוקוף את ההצלחה לזכות הדרמטיסט. התסריט המועיל ביותר — אם אפשר לומר — למספר שיאים כמספר האנשים שמתחפשים בו. רגע נחמד אדם אחר כמלשין. בי אותו רגע בטוחים כל חבריו בהאשמתו, אולם כעבור רגע מופנה החשד כלפי אחד והראשון נשכח כאילו לא היה. אף אחד מחברי התא אינו מצליח לצאת נקי מחשדות, והבעיה המועילית בסרט — אם אפשר לדון אדם על מעשה שעשה לפני 15 שנה — תופסת מקום משני בלבד.

כך אין המתח פוסק אף לדקה אחת, עד לגילויי של המלשין והמתח המיוחלת.

ג'וליאן דוביבייה, הבמאי, הצליח לסחוט מצחת השחקנים, הכולל את מיטב שחקני הקולנוע הצרפתי, התרגשות של אמת, בכך שלא גילה להם גם בשעת ההסרטה מי מהם יתגלה לבסוף כמלשין. אולם דוביבייה התרכז יותר על עצם העלילה מאשר על דמויות גיבוריה, משום כך נראים כל 11 השותפים כאילו קורצו מאותו חומר עצמי. להוציא אחד או שניים מהם, הם מתנהגים לא כאילו היו בעלי מקצועות שונים שבאו למקצת שונים ושעשר שנים מאז תום המלחמה הפכו אותם לאנשים אחרים. הם נראים כדמויות שיצאו מאותה תבנית, תגובותיהם שוות, צורת מחשבתם אחידה כמעט.

חיי ומותו של הומו

לפתע בקיץ האחרון (מוגרבי, תל אביב; ארצות הברית) היא עיליה היכולה להיחלד רק כפרי רוחו התולנית של המתואר טנסי ויליאמס. בכשרון גאוני-כמעט מצליח ויליאמס לדחוס לתוך עלילה קצרה מספר מום של יצרים, סיוף, טטיות מיניות ופרעות נפשיות — תמצית מרוכזת של כל המסולף והחולני בחיי החברה המודרנית.

גם במחזהו זה נוגע ויליאמס בנושא האהוב עליו ביותר — הומוסקסואליזם. עלילת מחזהו המקורי של ויליאמס עוסקת במשפחה ניו-ארליאנטית, בה כולאת דווה עשירה (קתרין הפבורן) את אחייניתה היפה נודות היא תורת חיים עבודה, בסרט מקיים סיים באווירתה, עם שמץ ביקורת חברתית. ● גיהנום בכרך (1937, תלאביב) — בית סוהר לנשים הופך נערה כפרית לפרור צה, ופרוצה לחזרת-בתשובה. אנה מניאני מבחינת בנין דרמטי, זהו מחזה מצויין,

המתחיל בניסיונה של הרודה לשכנע מנתח צעיר (מונטגומרי קליפט) לנתח את אחייניתה המטרופת כדי להוציא ממנה את זכרונה, ומסתיים בהכנסתה של הרודה לבית-משוגעים במקומה של הצעירה המתגלית כגורמלית, ואשר רק זנועזה ממות האימים של סבסטיאן. ההומוסקסואליזם עצמו אינו מופיע במ' זוהי, אולם דמותו הולכת ונחשפת בהדרגה לקראת הסיום. הוא מתגלה כצעיר בישן, המשתמש באמו, האוהבת אותו אהבת אשה לגבר, כדי לצוד בני-זוג למשכב. כשאמו מדקנה הוא לוקח כפתיון את אליזבת טיילור, בת-דודתו הסובלת עויין מזעזע של אונס. הוא מוצא את מותו בעיירה ספרדית, שם הוא מפתה צעירים רכים, באמצעות כסף ובגדים שקוף שהוא מלביש על בת-דודתו, לשכב עמו. כשמגלים זאת בני הכפר הם טורפים אותו בידים ומשטים את אבריו.

ברמזים, סילוף. היתה זו העזה מצד המפיק סם (הגשר על נהר קרוי) שפילג והבמאי יוסף (הכל אודות זוהי) מינקביץ' לטפל בנושא זה. הם היו מוגבלים על-ידי הקוד האמריקאי והצנזורה השמרנית כרוב ארצות העולם, שלא היתה מתירה הצגת סרט על נושא זה. המלה הומוסקסואליזם אינה נזכרת אפילו פעם אחת בסרט, והי צופה צריך לחפש במה המדובר. לולא הק' דמה קצרה של מפיצי הסרט על נושא היה הצופה מבלבל, מבלי לדעת במה המדובר.

אולם ההגבלות התמורות שחלו על היצירה, וניסיונם לעקוף הגבלות אלה בשורה של רמזים וסמלים, הביאו לכך שההומ' סקסואליזם מתואר בסרט כפשוטו — איום, העשוי להביא לתוצאות תמורות — דבר המנוגד להשקפתיה של הפסיכולוגיה והפסיכיאטריה המודרנית.

למרות המגבלות הללו, זהו סרט בעל עוצמה דרמטית, מבוים היטב, בו מתבלטת הכוכבת אליזבת טיילור-פישר כשחקנית דרמטית המשתפרת והולכת. אולם כסרט שי נועד להתייחס לטפל בבית ההומוסקסואליזם — הוא יצירה מגוחכת וסלפנית.

יסוריו של ילד

קסם נעורים (תלאביב, תלאביב; ארצות הברית) הוא סרט ילדים, אודות ילד הולנדי המאוהב בכלב ובציור. זהו סיפור על יתום עני החי בחברת סבו, מאמץ לו כלב משא הגוע ברעב, וחולם להיות צייר. יש בו מידה גדולה של תיאור סבלות-חיים, כדי להניע ילדים להזדהות עם הגבורה-הילד דוד (בנו של אלן) לאו, עד להפיאנו הצרפי. תיאודור ביקל, המשחק ברצינות מופ' רות את תפקיד הצייר המורה, ומידה גדולה של צילומי נוף הולנדי, תמיד עם טחנות רוח, עושים לספק בידור טוב לילדים ולאלה האוהבים לחזור לחתיית נעוריהם.

תדרין

אלה הסרטים המוצגים בשבוע זה בערי הארץ, אשר העולם הזה ממליץ לראותם: ● הקבצן הערבי (הוד, תלאביב) — ז'אן גאבין, בתפקיד הנודד הפאריסאי שהי נודות היא תורת חיים עבודה, בסרט מקיים סיים באווירתה, עם שמץ ביקורת חברתית. ● גיהנום בכרך (1937, תלאביב) — בית סוהר לנשים הופך נערה כפרית לפרור צה, ופרוצה לחזרת-בתשובה. אנה מניאני מבחינת בנין דרמטי, זהו מחזה מצויין,

קהל מתפרע במשחק שמשויהכוח ברמת-גן ניצגי ההתאחדות הפכו גלמים שבויים

ספורט

כדורגל

הנצחון

עשרות האוטובוסים בתחנה המרכזית ב' תלאביב פצחו בצפירות מחרישות אזניים. ברחובות נעצה התנועה והאנשים על הי מדרכות ובמכוניות קפצו וחייקו זה את זה בצחחות צהלה. הככרות התמלאו אדם ויל-דים יצאו ברוקדים במעגלים. בתי-הקפה-היל-קו משקאות חינם. בעלי החנויות ברחובות הראשיים הציגו פלקטים בחלונות הראווה שלהם עם הכתובת "מזל טוב!". היום ויל-לכבוד הנצחון! צחחו רוכלי הירקות בשוק הכרמל. "הודעה חשובה לכל נידות המש' טרה! עברה קריאה אלחוטית במקלטי מכר-ניות השיטור: 'ניצחנו את יוגוסלביה 2:1!' שום מאורע לא יצר שמחה לאומית כה מקיפה, כה ספונטנית ואדירה כמו נצחונה של נבחרת הכדורגל הישראלית על זו של יוגוסלביה. האווירה הכללית ברחוב והת-פרצות השמחה והגאווה הלאומית בתחילת השבוע, דמו לאלה שנגאו בישראל בימים הראשונים של מבצע סיני.

אין ספק שהשיגה של הנבחרת הישראלית, הגדול ביותר שהושג ביום מן הימים בענף ספורטאי כלשהו או בתצוגה ישראלית אחרת כלשהי בחו"ל, היה גם סנסציה בעולם הי-ספורט. לגבור על מעצמת כדורגל כמו יוגוסלביה, שעוד לפני שנים מספר נחשבה לאחת מחמש הגדולות בכדורגל הבינלאומי, ועוד על מגרשה היא — היה הישג בלתי צפוי שרק אופטימיסטים וחולי שגעון גדלות יכלו לחלום עליו.

מזל או הבנה? הצופים הישראלים המעטים שהיו נוכחים באיצטדיון הצבא ב' בלגראד, בכך בדמות של אושר. יחד עם השחקנים הם נשארו על כפיים את מאמץ הנבחרת גיולה מאנוי ואת החלוק המרכזי רפי לוי, שכבש את שני שערי הנצחון. כי מבצעה של הנבחרת הישראלית היה חסר תקדים. היא ניצחה נבחרת שלא שלט שיחקה משחק חלוש, אלא שכמעט בכל שלבי המשחק שלטה במגרש וגיולתה עזיפות טכנית ופזיות על הנבחרת הישראלית. היכן, איפה, טמון סוד הנצחון? האם הוא נמצא ביכולתם המזהירה של שחקנים הצטיינו, כמו רפי לוי, חודורוב, בניבשתי או אמר, לפי דברי העיתונות הישראלית וחודורוב, רפי לוי ושיע גלור, לפי העתונות והמומחים היוגוסלביים? האם היה נעוץ ב' משחק הקרבה השאפתני של כל שחקני הנבחרת הישראלית מבלי יוצא מהכלל? האם היה למזל חלק בו?

לכל אחד מגורמים אלה חלק בנצחון. אולם נצחונה של הנבחרת הישראלית, היה בראש וראשונה, נצחונה של היהודי בן 60' וגבה הקומה, גיולה מאנוי — מאמן הנב' חרת. במשחק זה התגלה חוש התמצאותו והבנתו הגאונית בכדורגל. אחרי ההפסד המעליב נגד יוון לפני שבוע, בו נכשלו מספר רב של שחקני הנבחרת, היה כל מאמן אחר מאבד את עשתונותו ומחולל שינויים קיצוניים בהרכב. גם יוע' ציו של מאנוי ופרשני הספורט שהצטרפו אל המשלחת לא חסכו בעצות ובתביעות להרכב חדש של הנבחרת נגד יוגוסלביה. מאנוי יכול היה לערוך שני שינויים בין שחקני ההתקפה, להחליף מגן, להחליף רץ ולשנות את כל מערך ההגנה. הוא יכול היה גם להטיס מהארץ שחקן-מפתח כמו יוסף גולדשטיין שהושאר כאן — עצה שהוצעה

לו על-ידי רוב מומחי הכדורגל בישראל. אולם מומחיותו של מאנוי עמדה לו להי-בין שלא יתכן שהרכב אחד של נבחרת עשוי להיכשל פעמיים תוך שבועה ימים. הוא השאיר בבלגראד את אותה הנבחרת ששי-חקה נגד יוון, בשינוי היחיד — החלפתו של רחמי רונוביץ בשלמה נהרי, ואמנם, דרך זו הוכיחה את עצמה כנכר-נה. דווקא השחקנים שנכשלו לחלוטין ביוון, כמו המגן בבנישתי, החלוץ רפי לוי והרץ אהרון אמר, היו הפעם גורמי הנצחון הישי-רים, בשיחוף עם חבריהם.

בטחון עצמי — מתנקם. אולם הי-מסקנה העיקרית של הנצחון הסנסציוני על יוגוסלביה היא — בטחון עצמי מפרו מתנקם תמיד. לפני המשחק נגד נבחרת יוון היתה הנבחרת הישראלית חודרת בס' חזן בנצחונה. "בחזרי ינצחו היום!" הכריז מאנוי עצמו. השחקנים, שזכרו את נצחונם על יוון במשחק הראשון בארץ, זלזלו ביוזם לפני המשחק — התוצאה היתה כשלוש. לפני המשחק נגד יוגוסלביה היו הישי-ראליים פסימיים מאוד. "אם נפסיד בהפרש של שני שערים, יחשב הדבר כתוצאת כבוד", אמר מאנוי. השחקנים היו בטוחים שפי-סידו, אולם הבטיחו להפסיד בכבוד. ואילו היוגוסלבים עלו הפעם על המגרש בבטחון מופרז שההצלחה מונחת בכיסם, והפסידו.

שערוריות איחוד הקהל

החלפת השביתה הספונטנית של שופטי הכדורגל במדינה התקבלה באהדה. השופטים לא הפסימו, ובצדק, לעלות למגרשי הכדורגל, כשהם נתונים לחסדיהם של בריונים ופושעים, וכל משחקי ליגה א' שעמדו להתקיים בשבת נדחו. רק את משחק השגרת החשוב, בין הלוחמות לעליה לי ליגה הלאומית, הכח ושמשוקן, החליטה הי-התאחדות לקיים. כשופט קבעה ההתאחדות את מוכירה אדום-השיער יוסף דגן, ביום ששי בצעהים הודיע דגן, כי גם הוא אינו מוכן להסתכן ולהיכנס לגוב ה-אריות של שתי הקבוצות, ובמיוחד לא להיות מטרה לזבני האוהדים. מאותו רגע שותקה ההתאחדות. ארבעת אלפי הצופים, מספר חסר תקדים במגרש מכבי ברמת-גן, ראו את אחד המחזות המבישים ביותר שנגראו אי-פעם על מגרש כדורגל.

ההתאחדות יחסה חשיבות מרובה למשחק זה, שלחה אליו משקיפים את ולמן קליאוס, איש מכבי, וצבי ("האיש בעל הצלקת") ברים המפועל. בשעה שלוש וחצי, שנקבעה לת-חילת התחרות, עדיין לא היה שופט בנמצא. "הכסף!" במשך שעה וחצי הציעו שתי הקבוצות מועדומים, אך להסכם לא הגיעו. בכל פעם התנגד צד אחד למועמדי הצד השני. ניצגי הכת, שביקשו עוד מלכתחילה לדחות את המשחק עד לגמר שביתה השופ' טים, התחננו בפני המשקיפים: "התקעו אתם מי ישפוט ונקבל עלינו." אך גם קליאוס וגם ברים ישבו כגלמים בתוך סע' רת הרוחות והקללות שניתכו עליהם, סירבו להתערב.

הקהל עלה על המגרש, שבר גדרות, הרס מושבים וצעק "את הכסף!". וההתאחדות הביתה! נמצא מי שנעל את המשקיפים בחדר עד שיהליו; אולם לא אנשים כקלי-אוס וברים יכועו. הם עמדו במשך שעתים בלחץ הכבד ולא נכנעו. לבסוף שוחררו בעזרת המשטרה, ברחו מן המקום. הקהל, ששילם במיטב כספו כדי לחזות במשחק, הלך כלעומת שבא מבלי שדמי הכרטיסים יוחזרו לו.

טיילור וקליפט ב"לפתע בקיץ האחרון" קרבן של אונס הופכת פתיון למשיכת גברים